

КОНТРОЛЬ ТОЧНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ГЛЮКОЗИ В СЕЧІ ХВОРИХ З ХІРУРГІЧНИМИ УСКЛАДНЕННЯМИ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ

В.П. Пішак, С.Г. Ярмольчук

Буковинська державна медична академія

Кафедра медичної біології, генетики і паразитології, Чернівці

Реферат

Встановлено, що хінозол в концентрації 0,5 ммоль/л стабілізує сечу хворих на цукровий діабет і зберігає стабільним (незмінним) вміст глюкози в ній протягом 150 діб зберігання біологічної рідини при кімнатній температурі. Протягом цього часу сеча, стабілізована хінозолом, може служити референтним матеріалом для контролю точності визначення глюкози в сечі в медичних лабораторіях.

Ключові слова: стабілізація, хінозол, глюкоза у сечі, цукровий діабет

Abstract

CONTROL OF GLUCOSE DETERMINATION IN URINE OF PATIENTS WITH SURGICAL COMPLICATIONS OF DIABETES MELLITUS

V. PISHAK, S. YARMOLCHUK

Bukovinian State Medical Academy

It was determined that chinazole (0,5 mmol/l) stabilized urine of Diabetes Mellitus patients and saved invariable glucose content during 150 day urine preservation at room temperature. During this time, urine stabilized with chinazole can be used as a referent material for the control of glucose determination in clinical laboratories.

Keywords: stabilization, chinazole, glucose in urine, Diabetes Mellitus

Вступ

Показники вмісту глюкози в крові та сечі мають вирішальне значення для діагностики цукрового діабету, оцінки важкості його перебігу та ефективності лікування [1]. Це особливо важливо при лікуванні хворих з хірургічними ускладненнями діабету. У таких пацієнтів дослідження вмісту глюкози в крові і сечі потрібно проводити з високою точністю і контролювати за допомогою референтних матеріалів. Під референтних матеріалів розуміють біологічні рідини з точно відомими показниками вмісту вуглеводу, які вказані в їх паспорті [5, 11]. Проте, в Україні референтні матеріали не виробляють, а контроль точності визначення глюкози в біологічних рідинах явно недостатній [2]. Це спричиняє помилки у визначенні цього моносахариду [10]. Ми

спостерігали ситуації, коли біохімічні лабораторії одержували величини вмісту глюкози в сечі занижені у 3 рази [9]. Загальновідомим є той факт, що лікування хворого на цукровий діабет з глюкозурією 6% суттєво відрізняється від терапії пацієнта з 2% вмістом глюкози в сечі. Особливо гострою є проблема точності цього показника у хворих з хірургічними ускладненнями цукрового діабету. Тут лікар повинен мати абсолютно точну інформацію про вміст глюкози в сечі [1]. Досягнути добрих результатів можна тільки шляхом регулярного контролю точності визначення глюкози в біологічній рідині за допомогою референтних (контрольних, еталонних) матеріалів [7]. У зв'язку з цим, нашою метою було вишукати антимікробний біохімічний стабілізатор сечі [6] і, використавши його, опрацювати метод приготування референтного матеріалу для контролю точності виконання біохімічними лабораторіями цього аналізу.

Матеріал і методи

Первинний скринінг антимікробного біохімічного стабілізатора ми провели серед медичних антисептиків [4] за власним методом [6], вміст цього вуглеводу в сечі ми визначали колориметричним способом [9]. Одержані в експерименті результати опрацьовані статистично.

Результати й обговорення

Первинний скринінг антимікробного біохімічного стабілізатора показав, що з метою виготовлення контрольного матеріалу може бути використаний хінозол [4], який в концентрації 0,5 ммоль/л стабілізував сечу хворих на цукровий діабет і зберігав вміст досліджуваного моносахариду в ній стабільним (незмінним) протягом 150 днів зберігання досліджуваної біологічної рідини при кімнатній температурі (таблиця).

Метод приготування референтного матеріалу

Таблиця

Показники вмісту глюкози в референтних матеріалах, стабілізованих хінозолом в концентрації 0,5 ммоль/л, в динаміці зберігання їх при кімнатній температурі

№ референтного матеріалу	Вміст глюкози в мілімолях на 1 л									
	До стабілізації	Дні спостережень після стабілізації								
		2	5	15	30	50	75	100	150	
1	221	226	207	235	229	222	216	236	212	
2	244	245	233	252	250	249	260	248	227	
3	272	290	282	280	259	280	253	281	275	
4	164	158	153	171	155	167	163	177	174	
5	205	204	221	217	212	202	205	197	218	
6	280	265	282	262	269	288	278	297	272	
7	269	269	280	267	259	263	279	262	286	
8	171	159	168	164	182	177	180	164	177	
9	237	225	253	240	222	244	237	221	252	
10	188	194	179	190	197	185	179	186	193	
M	225	224	226	228	223	227	225	227	229	
+m	13	14	15	13	12	14	13	14	13	
t	-	0,08	0,04	0,15	0,10	0,14	0,01	0,09	0,19	
P	-	>0,5	>0,5	>0,5	>0,5	>0,5	>0,5	>0,5	>0,5	
%*	100	100	100	101	99	101	100	101	102	

*- відсотки вираховані з величин "M"

Ми збирали 1 л сечі хворих на цукровий діабет з концентрацією глюкози 167-194 ммоль/л (3,0-3,5%), перемішували її на магнітній мішалці і розчиняли в ній 194 мг хінозолу. Кінцева концентрація антисептика дорівнювала 0,5 ммоль/л. В одержаній стабілізованій сечі з максимальною точністю визначали вміст глюкози, після чого вона служила еталонним матеріалом.

Метод визначення глюкози в сечі і референтному матеріалі

Реактиви та обладнання

1. Контрольна сеча. Сеча практично здорових людей, які не приймали ліків і не вживали спиртних напоїв. Її необхідно перевірити на відсутність глюкози. Цю біологічну рідину використовують для приготування стандартних розчинів досліджуваного вуглеводу, контрольних проб, проти яких колориметрують дослідні зразки, а також для розведення досліджуваної сечі, якщо її екстинкції перевищують аналогічний показник стандартного розчину глюкози з концентрацією 250 ммоль/л.
2. 139 ммоль/л (2,5%) і 250 ммоль/л (4,5%) стандартні розчини глюкози ми готували, розчиняючи порошкоподібну глюкозу в контрольній сечі. З метою консервації до цих розчинів додавали хінозол до кінцевої концентрації 0,5 ммоль/л.
3. 2,5 моль/л (10%) розчин їдкого натрію.

4. Центрифуга, фотоелектроколориметр, пробірки, піпетки.

В центрифужну пробірку вносили [9] 1 мл референтного матеріалу або досліджуваної сечі, 0,25 мл розчину їдкого натрію, перемішували, поміщали на 2 хвилини в кип'ячу воду баню, охолоджували у водогінній воді, центрифугували 5 хвилин зі швидкістю 3 000 обертів на хвилину, переносили автоматичною або скляною піпеткою верхню половину центрифугату в кювету з довжиною оптичного шляху 1 мм і колориметрували її проти контрольної проби при довжині світлової хвилі 540 нм. Вміст моносахариду вчисляли за правилом пропорції, користуючись формулою:

$$C_{\text{дос.}} = C_{\text{ст.}} \cdot (E_{\text{дос.}} / E_{\text{ст.}}),$$

в якій $C_{\text{дос.}}$ і $C_{\text{ст.}}$ - концентрації глюкози в дослідній і стандартній пробах, $E_{\text{дос.}}$ і $E_{\text{ст.}}$ - екстинкції цих же проб. Для обчислень використано показники стандартного розчину досліджуваного вуглеводу з концентрацією 139 ммоль/л. Контрольну і стандартні проби готували як і дослідну, замінивши 1 мл референтного матеріалу таким же обсягом контрольної сечі або стандартних розчинів глюкози. Закономірність Ламберта-Бугера-Бера спостерігали в межах концентрацій досліджуваного вуглеводу 28-250 ммоль/л. Якщо екстинкція дослідної проби була більшою від екстинкції стандартного розчину

з концентрацією 250 ммоль/л, то досліджувану сечу розводили у 2 рази контрольною біологічною рідиною і повторювали дослід.

Середня відносна похибка при визначенні глюкози в референтному матеріалі в наших дослідах дорівнювала $\pm 1,50\%$.

Механізм стабілізації хінозолом сечі пов'язаний з його антимікробною активністю [8], завдяки якій він попереджає розкладання мікроорганізмами сечі та глюкози, що міститься в ній [3].

Висновки

1. Хінозол в концентрації 0,5 ммоль/л стабілізує вміст глюкози в сечі протягом 150 днів зберігання її при кімнатній температурі.
2. Сеча хворих на цукровий діабет, стабілізована хінозолом, може служити референтним матеріалом для контролю точності визначення глюкози в сечі в медичних лабораторіях.

Література

1. Балаболкин МИ. Эндокринология. Учеб пособ Москва, Медицина 1989; 416.
2. Гаранина ЕН, Лихтенштейн ИВ. Контроль качества - один из путей повышения точности лабораторных

исследований. Ошибки в лабораторной диагностике. Под ред ЛЛ Громашевской, Киев, Здоров'я 1990; 229-255.

3. Красильников АП. Справочник по антисептике. Минск, Высш шк 1995; 367.
4. Машковский МД. Лекарственные средства. Харьков, Торсинг 1998; 2(13): 231-434.
5. Меньшиков ВВ, Делекторская ЛН, Золотницкая РП и др. Лабораторные методы исследования в клинике. Под ред ВВ Меньшикова Москва, Медицина 1987; 364.
6. Пішак ВП, Ярмольчук ГМ. Первинний скринінг антимікробних біохімічних стабілізаторів. Мікробіол журн 1997; 59(5): 41-46.
7. Проценко ВН, Деев ВА. О проекте методических указаний "Основы обеспечения качества лабораторных исследований". Лаб диагн 1998; 2(4): 58-65.
8. Тринус ФП. Фармакотерапевтический справочник. 4-е изд испр Киев, Здоров'я 1993; 424-451.
9. Ярмольчук СГ. Количественное определение глюкозы в моче колориметрическим методом. Лаб диагн 1998; 4(6): 60-63.
10. Ярмольчук СГ. Методики збирання добової сечі та відстроченого визначення вмісту глюкози в ній. Ендокринолог 1999; 4(1): 67-70.
11. Bienvenu J, Later R, Pontet F. La materiau de reference (CRM 470) pour les proteints seriques: preparation, caracteristiques et conditions d'utilisation. Annales de biologie clinique 1995; 53(9): 499-505.